

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ

©2023 ГУСАКОВСЬКА Т. О., СВЯТНИЙ Л. О., СЕРЕДА О. О.

УДК 005.336.4:347.77
JEL: D24; L29; M19

Гусаковська Т. О., Святний Л. О., Серeda О. О. Сутність і структура інтелектуального капіталу організації

Метою статті є аналіз існуючих підходів до визначення сутності інтелектуального капіталу організації та його структури. За результатами аналізу трактувань категорії «капітал підприємства» визначено, що він розглядається як ресурси (фінансові, матеріальні, нематеріальні) підприємства, що формують його активи; накопичені цінності у формі основних засобів, нематеріальних активів, ринкових цінних паперів, товарно-матеріальних активів; накопичені цінності у формі грошей і включає в себе матеріальну, нематеріальну та фінансову складові. Результати проведеного дослідження трактування категорії «інтелектуальний капітал» вітчизняними та зарубіжними дослідниками засвідчили існування таких основних підходів до розгляду інтелектуального капіталу: як суми знань працівників, що можуть бути оцінені та можуть принести додатковий прибуток підприємству; як результату інтелектуальної праці людей – інтелектуальні продукти та ресурси підприємства; як нематеріальних активів підприємства; як економічних відносин, що виникають у процесі формування та використання інтелектуальних ресурсів підприємства. Зроблено висновок, що категорія «інтелектуальний капітал» набуває досить широкого значення. Він включає людський капітал організації, що є найбільш динамічним і складним його компонентом та виступає основою для формування структурного капіталу. Іншими словами, інтелектуальний капітал – це всі інтелектуальні ресурси та можливості підприємства, що є джерелом його майбутніх доходів та фактором зростання ринкової вартості. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розгляд інтелектуального капіталу в контексті його впливу на формування потенціалу підприємства.

Ключові слова: капітал, інтелектуальний капітал, людський капітал, структурний капітал, інтелектуальна власність.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 20.

Гусаковська Тетяна Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Полтавський університет економіки і торгівлі (вул. Коваля, 3, Полтава, 36014, Україна)

E-mail: tatgus@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9094-3613>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/A-1367-2019>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217156315>

Святний Леонід Олегович – аспірант кафедри менеджменту, Полтавський університет економіки і торгівлі (вул. Коваля, 3, Полтава, 36014, Україна)

E-mail: Svyatnyi.leonid@gmail.com

Серeda Олексій Олексійович – аспірант кафедри менеджменту, Полтавський університет економіки і торгівлі (вул. Коваля, 3, Полтава, 36014, Україна)

E-mail: seredaalex890@gmail.com

UDC 005.336.4:347.77
JEL: D24; L29; M19

Husakovska T. O., Sviatnyi L. O., Sereda O. O. The Essence and Structure of the Intellectual Capital of an Organization

The aim of the article is to analyze the existing approaches to determining the essence of the intellectual capital of an organization and its structure. According to the results of the carried out analysis of interpretations of the category of «capital of enterprise», it is determined that such a capital is considered as resources (financial, material, intangible) that, in turn, form the enterprise's assets; the accumulated values in the form of fixed assets, intangible assets, marketable securities, inventory assets; the accumulated values both in the form of money and the tangible, intangible and financial components. The results of the further study of the interpretation of the category of «intellectual capital» by domestic and foreign researchers showed the existence of the following basic approaches to the consideration of intellectual capital: as the sum of knowledge of employees that can be assessed and can bring additional profit to the enterprise; as a result of employees' intellectual work – intellectual products together with resources of the enterprise; as intangible assets of the enterprise; as economic relations that arise in the process of both formation and use of the intellectual resources of the enterprise. The authors draw the conclusion that the category of «intellectual capital» acquires a fairly broad meaning. It includes the human capital of the organization, which is its most dynamic and complex component and provides the basis for the formation of structural capital. In other words, intellectual capital means all the intellectual resources and capabilities of the enterprise, which constitute the source of the future income and represent a factor in terms of the growth of market value. Prospects for further research in this direction are consideration of intellectual capital in the context of its impact on the formation of enterprise potential.

Keywords: capital, intellectual capital, human capital, structural capital, intellectual property.

Fig.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 20.

Husakovska Tetiana O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Poltava University of Economics and Trade (3 Kovalia Str., Poltava, 36014, Ukraine)

E-mail: tatgus@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9094-3613>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/A-1367-2019>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217156315>

Sviatnyi Leonid O. – Postgraduate Student of the Department of Management, Poltava University of Economics and Trade (3 Kovalia Str., Poltava, 36014, Ukraine)

E-mail: Svyatnyi.leonid@gmail.com

Sereda Oleksii O. – Postgraduate Student of the Department of Management, Poltava University of Economics and Trade (3 Kovalia Str., Poltava, 36014, Ukraine)

E-mail: seredaalex890@gmail.com

Інтелектуальний капітал є важливим ресурсом і ключовим фактором економічного успіху та створення цінності в бізнесі. Він є рушієм нематеріальної вартості в організації та джерелом майбутніх вигод. На нинішніх ринках спостерігається досить висока конкуренція, покупці стали більш поінформованими про можливості задоволення власних потреб. Крім того, сучасне бізнес-середовище досить динамічне, і бізнес-організації стикаються з багатьма змінами. Виживання багатьох підприємств залежить від їхнього бажання та здатності адаптуватися до таких змін. Саме завдяки інтелектуальному капіталу компанії здатні швидко адаптуватися до змін і залишатися конкурентоспроможними на ринках. Інтелектуальний капітал на сьогоднішній день є джерелом конкурентної переваги завдяки інноваціям, джерелом яких він виступає. Отже, компанія може створювати цінність і зберігати конкурентні переваги, коли вона навчиться ефективно управляти своїм інтелектуальним капіталом.

Дослідженням проблеми формування теоретичних засад інтелектуального капіталу, його економічної сутності та структури займалися ціла низка вітчизняних і зарубіжних науковців. Зокрема, можна виділити наукові розробки Т. Стюарта, Е. Брукінг, Л. Едвінсона, М. Мелуона, П. Саллівана, К.-Е. Свейбі, Л. Прусака та ін. Серед українських науковців значний внесок у дослідження теоретичного базису інтелектуального капіталу підприємства зробили О.Кендюхов, С.Ілляшенко, Н.Гавкалова, А.Боднарчук, П. Круш, І. Прокопенко, А. Босак, Г. Житченко, О. Бутнік-Сіверський, Й. Ситник, А. Василик, В. Базилевич, А. Турило, О. Корнух та інші.

Разом із тим, зважаючи на відсутність єдиного підходу до трактування сутності інтелектуального капіталу та різноманітність аспектів його аналізу, дане питання потребує подальшого розгляду та уточнення.

Метою статті є аналіз існуючих підходів до визначення сутності інтелектуального капіталу організації та його структури.

Капітал є фундаментальною економічною категорією. Він поряд із такими категоріями, як товар, гроші, попит, пропозиція, ціна, належить до найголовніших у ринкових відносинах. У класичній економіці він визначається як один із факторів виробництва поряд із природними та трудовими ресурсами. У період становлення індустріальної економіки терміном «капітал» називали гроші, вкладені підприємцями в розвиток виробництва з метою отримання прибутку.

Представники різних економічних шкіл розглядали капітал у дещо відмінних аспектах. Меркантилісти ототожнювали його з грошми, фізіократи відносили до нього інструменти, сировину та інші матеріальні фактори виробництва. А. Сміт розумів його як «сукупність тих запасів, від яких очікується одержання прибутку та які використовуються для подальшого виробництва продукції» [цит. за 17]. Згідно з теорією трьох факторів виробництва Ж.-Б. Сея, капітал – це один із факторів, який приносить його власнику прибуток. Дж. С. Мілль під капіталом розумів попередньо нагромаджений запас продуктів минулої праці. Він забезпечує необхідні для виробничої діяльності будівлі, знаряддя та матеріали, а також засоби існування для працівників під час виробничого процесу. Дж. С. Мілль вважав капіталом ту частину власності підприємства, яка утворює фонд для здійснення нового виробництва [див. 8].

К. Маркс розглядає цю категорію як:

- ✦ вартість, яка створює додаткову вартість, тобто капітал – це самозростаюча вартість;
- ✦ певне суспільне, належне певній історичній формації суспільства виробниче відношення, яке представлено в речі та надає цій речі специфічного суспільного характеру;
- ✦ перетворені в капітал засоби виробництва, які самі по собі так само мало є капіталом, як золото або срібло самі по собі – грошми [див. 8].

Таким чином, категорія «капітал» різними вченими трактується як:

- ✦ ресурси (фінансові, матеріальні, нематеріальні) підприємства, що формують його активи;
- ✦ накопичені цінності у формі основних засобів, нематеріальних активів, ринкових цінних паперів, товарно-матеріальних активів;
- ✦ накопичені цінності у формі грошей і реальних капітальних товарів, що задіяні в економічному процесі для отримання прибутку [8; 13].

Отже, з наведених трактувань випливає, що капітал підприємства включає в себе матеріальну, нематеріальну та фінансову складові, що виступає як ресурсами підприємства, так і його накопиченою цінністю.

У контексті нашого дослідження розглянемо саме нематеріальну складову капіталу підприємства – його інтелектуальний капітал.

Вважається, що вперше категорію «інтелектуальний капітал» було введено в науковий обіг

Дж. Гелбрейтом у 1969 році. У подальшому сутність і складові інтелектуального капіталу розглядали Е. Брукінг, А. Едвінсон, К. Свейбі, П. Друкер, П. Саліван, Д. Тіс, Т. Стюарт у першій половині 90-х років ХХ ст. Так, у 1992 р. шведська компанія Scandia опублікувала у своєму річному звіті інформацію про власний інтелектуальний капітал. У дослідженнях низки вчених цього періоду інтелектуальний капітал визначається як сума знань працівників [2]. У подальших уточненнях даної категорії дослідники розглядали його в контексті ресурсів та їх накопичення і використання в інноваційній діяльності. Крім того, певні складові інтелектуального капіталу розглядаються вченими як інтелектуальний продукт, що, своєю чергою, може трансформуватись в його активи. Тому тут також відзначимо активне використання дослідниками поняття «інтелектуальні активи», що є відмінним від бухгалтерського терміна «нематеріальні активи».

У табл. 1 нами наведено трактування категорії «інтелектуальний капітал» вітчизняними та зарубіжними дослідниками.

Результати проведеного дослідження свідчать про існування таких основних підходів до розгляду інтелектуального капіталу:

- ✦ інтелектуальний капітал як сума знань працівників, що можуть бути оцінені та можуть принести додатковий прибуток підприємству;
- ✦ інтелектуальний капітал як результат інтелектуальної праці людей – інтелектуальні продукти та ресурси підприємства;
- ✦ інтелектуальний капітал як нематеріальні активи підприємства;
- ✦ інтелектуальний капітал як економічні відносини, що виникають у процесі формування та використання інтелектуальних ресурсів підприємства.

У найбільш широкому сенсі інтелектуальний капітал розглядають як все те, що залишається в підприємства, якщо вилучити його матеріальні активи: землю, споруди, обладнання, матеріальні запаси та фінанси. Зокрема, в цьому контексті доцільно відзначити модель Дж. Тобіна, що визначає інтелектуальний капітал підприємства як різницю між його ринковою вартістю та вартістю його матеріальних активів [див. 6].

Що стосується структури інтелектуального капіталу, слід відзначити те, що більшість дослідників виділяють у його межах такі складові, як людський капітал, а також структурний, клієнтський, партнерський, ринковий, марочний тощо.

Так, у моделі А. Едвінссона [2] інтелектуальний капітал включає людський і структурний капітал, що, своєю чергою, містить організаційний капітал і капітал відносин з клієнтами і партнерами. Організаційний капітал, відповідно, включає в себе інноваційний і процесний капітал.

Структурний капітал – це та частина інтелектуального капіталу, що залишається в підприємства, якщо працівники його покидають. Капітал відносин складається зі зв'язків та стійких відносин з клієнтами та партнерами. Метою формування капіталу відносин є створення такої організаційної структури, яка дозволить клієнтам і партнерам підтримувати активні зв'язки з персоналом підприємства.

Організаційний капітал – систематизована частина інтелектуального капіталу, що стосується організації в цілому (процедури, технології, системи управління, технічне і програмне забезпечення, патенти, торгові марки, організаційні структури). Він складається з інноваційного та процесного капіталу [12]. Інноваційний капітал включає здатність підприємства до оновлення, виражену у вигляді інтелектуальної власності, а також інші нематеріальні активи та цінності, зокрема методи роботи та комерційні таємниці. Процесний капітал – сукупна вартість процесів, що використовуються підприємством у комерційній діяльності [12].

А. Брукінг [1] до інтелектуального капіталу включає ринкові активи, інтелектуальну власність, людські та інфраструктурні активи (рис. 1).

К.-Е. Свейбі [6] у структурі інтелектуального капіталу виділяє компетенцію співробітників, а також внутрішню та зовнішню структуру компанії. До компетенції належать знання, здібності, накопичений досвід, освіта. Зовнішня структура компанії – імідж, торговельні марки, визнання продукції – направлена на формування відносин із клієнтами та партнерами. Внутрішня структура включає патенти, авторські права, бази даних, адміністративні системи, наукові дослідження та розробки.

У моделі FiMiAM складовими інтелектуального капіталу визначено людський, клієнтський і структурний капітал та відзначено, що зазначені складові накладаються одна на одну та мають спільні елементи (рис. 2).

Одним із найбільш детальних вітчизняних досліджень економічного змісту інтелектуального капіталу є праця О. В. Кендюхова, який пропонує виділити такі типи інтелектуального капіталу: персоналізований, техніко-технологічний, інфраструктурний, клієнтський і марочний [16].

Під персоналізованим капіталом учений розуміє пов'язані з роботою знання та уміння, творчі здібності, освіту, професійну кваліфікацію, лояльність, ціннісні установки персоналу, психометричні характеристики. Під техніко-технологічним капіталом – винаходи, корисні моделі, промислові зразки, патенти, виробничі секрети (ноу-хау), права на дизайн. Інфраструктурний капітал – інформаційні технології, бази даних, організаційна структура, філософія управління, корпоративна культура, ділова співпраця. Клієнтський капітал включає відносини з покуп-

Трактування категорії «інтелектуальний капітал»

Автор(-и), джерело	Трактування
Стюарт Т. [4]	Сума всіх знань працівників підприємства, що формують конкурентні переваги компанії на ринку
Едвінссон Л. [2]	Знання, яке можна оцінити
Салліван П. [5]	Знання, що може бути перетворене на капітал
Свейбі К.-Е. [6]	Нематеріальні активи: компетенція співробітників, внутрішня та зовнішня структура компанії
Брукінг А. [1]	Це термін для визначення нематеріальних активів, без яких компанія тепер не може існувати
Зінов В., Сафарян К. [14]	Знання, що може принести додатковий прибуток підприємству
Бутнік-Сіверський О. [9]	Створений або придбаний інтелектуальний продукт, який має вартісну оцінку, об'єктивований та ідентифікований (відокремлений від підприємства), утримується підприємством (суб'єктом господарювання) з метою ймовірності одержання прибутку (додаткової вартості)
Кендюхов О. [16]	Капітал, створений людським і/або машинним інтелектом і представлений інтелектуальними ресурсами, але тільки тими, що здатні створювати нову вартість
Прокопенко І., Босак А. [18]	Результат інтелектуальної праці у формі інтелектуальних ресурсів та інтелектуальних продуктів, вартість яких здатна створювати додаткову вартість за рахунок комерціалізації людських, споживчих і структурних активів
Василик А. [11]	Сукупність нагромаджених у процесі інтелектуально-інноваційної діяльності підприємства інтелектуальних ресурсів, інтелектуальних продуктів і знань, що забезпечують можливість створення нових цінностей та отримання прибутку
Базилевич В. [7]	Нагромаджена у процесі інтелектуальної діяльності сукупність знань, досвіду, навичок, творчості, здібностей, взаємовідносин, що мають економічну цінність і використовуються у процесі виробництва та обміну з метою отримання доходу
Турило А., Корнух О. [20]	Економічні відносини, що виникають з приводу формування, ефективного управління, використання та відтворення інтелектуальних ресурсів з метою отримання додаткового доходу в процесі економічного розвитку підприємства
Ситник Й. [19]	Капітал у формі людського інтелекту, організаційної та споживацької компоненти організації, створеної в ній інтелектуальної власності, утверджений емоційною та релятивною складовою, який піддається оцінюванню та надає конкурентні переваги організації

цями, контракти, портфель замовлень, франшизи, ліцензійні угоди. Марочний капітал – торговельні марки, товарні знаки, корпоративна марка (ім'я), марки обслуговування. Сюди ж можна віднести імідж підприємства або його ділову репутацію [16].

Вчений відзначає, що всі типи інтелектуального капіталу знаходяться в тісному діалектичному взаємозв'язку, причому ключовим є персоніфікований інтелектуальний капітал. Наявність і ефективність використання цього ресурсу визначає формування та можливості використання інших типів інтелектуального капіталу [16].

Й. С. Ситник у дослідженні [19] виділяє шість складових інтелектуального капіталу: людський капітал, організаційний (структурний), споживацький, емоційний, релятивний капітал та інтелектуальну власність. При цьому під емоційним капіталом вчений розуміє корпоративну ідентичність, організаційну культуру та психологічний клімат. До релятивного капіталу автор відносить інвестиційну привабли-

вість, акціонерну надійність та інституційний взірець в очах громадськості.

У роботі Ю. В. Василенка [10] у складі інтелектуального капіталу виділено шість компонентів: людський, споживчий, маркетинговий капітал, інтелектуальна власність, електронні мережі та інформаційні системи, а також організаційно-управлінські підсистеми. У своєму дослідженні автор виділяє як окремі компоненти споживчий і маркетинговий капітал, розуміючи під споживчим капіталом зв'язки з існуючими контрагентами, а під маркетинговим – залучення нових клієнтів.

Згідно з дослідженням В. Баранчєєва інтелектуальний капітал є пірамідою нематеріальних активів, в якій активи розташовані за рівнями: спочатку творча складова – люди, потім системи, що підтримують творчість, потім результати творчості, далі – результати їх захисту, нарешті, результати задоволення споживачів – репутація організації. Тобто піраміда інтелектуального капіталу має такі складові: людські

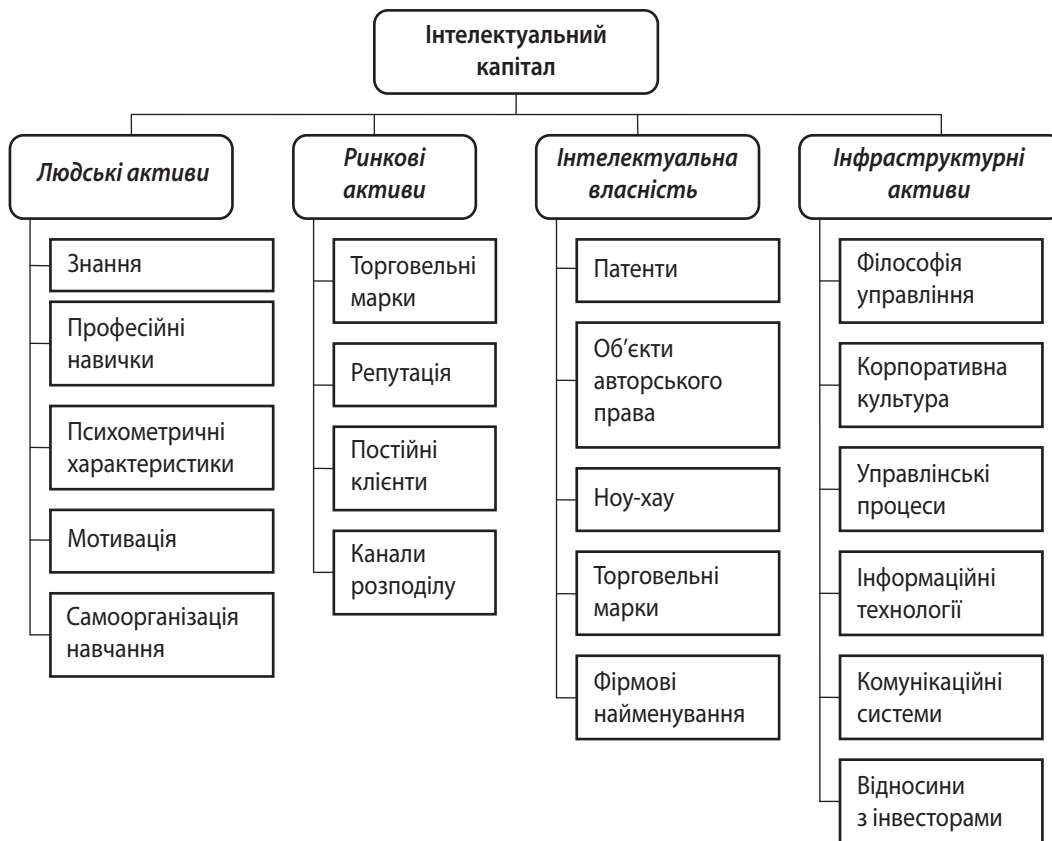

Рис. 1. Структура інтелектуального капіталу за А. Брукінг

Джерело: розроблено на основі [1].

Рис. 2. Модель FiMIAM

Джерело: сформовано за [3].

ресурси; активи, що містяться в корпоративній і інноваційній культурі; організаційно-управлінські активи в навичках за функцією «організація» та іншими функціями; продуктово-технологічні (інноваційні) активи; стратегічні активи; репутаційні активи [Див. 16].

С. М. Ілляшенко [15] розглядає у складі інтелектуального капіталу підприємства людський (особистісний), організаційний (структурний) та споживчий (інтерфейсний) капітал. Людський капітал включає знання, навички, досвід, ноу-хау, творчі здатності, креативний спосіб мислення, моральні цінності, культура праці та ін. Організаційний капітал – це патенти, ліцензії, ноу-хау, програми, товарні знаки, промислові зразки, технічне та програмне забезпечення, організаційна структура, корпоративна культура тощо. Споживчий капітал автор трактує більш широко, як інтерфейсний капітал, розуміючи під ним зв'язки з економічними контрагентами (постачальниками, споживачами, посередниками, кредитно-фінансовими установами, органами влади та ін.), інформацію про економічних контрагентів, історію взаємин з економічними контрагентами, торговельну марку (бренд). Крім того, у структурі кожної складової інтелектуального капіталу вчений виділяє ресурсну та потенційну частини. Під потенційною складовою розуміється можливість і здатність ефективно реалізувати інтелектуальний капітал.

ВИСНОВКИ

Таким чином, зважаючи на все вищезазначене, можна стверджувати, що категорія «інтелектуальний капітал» набуває досить широкого значення. Він включає людський капітал організації, що є найбільш динамічним і складним його компонентом, і виступає основою для формування структурного капіталу. Іншими словами, інтелектуальний капітал – це всі інтелектуальні ресурси та можливості підприємства, що є джерелом його майбутніх доходів і фактором зростання ринкової вартості. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Brooking A. Intellectual Capital: Core asset for the third millennium. London: Thompson International Business Press, 1996. 224 p.
2. Edvinsson L. Skandia Navigator. URL: <http://www.intellectualcapital.se>
3. Rodov I., Leliaert P. FIMIAM: Financial Method of Intangible Assets Measurement. *Journal of Intellectual Capital*. 2002. Vol. 3. No. 3. P. 323–336. DOI: <https://doi.org/10.1108/14691930210435642>
4. Stewart T. A. Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations. Crown Business, 1998. 320 p.
5. Sullivan P. H. Value-driven Intellectual Capital: How to Convert Intangible Corporate Assets into Market Value. Wiley, 2000. 240 p.
6. Sveiby K.-E. Methods for Measuring Intangible Assets. 2009. URL: <https://www.sveiby.com/files/pdf/intangiblemethods.pdf>

7. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність : підручник. Київ : Знання, 2006. 431 с.
8. Боднарчук А. В. Економічна сутність капіталу. Облік і фінанси АПК. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/ekonomichna-sutnist-kapitalu.html>
9. Бутнік-Сіверський О. Б. Інтелектуальний капітал: теоретичний аспект. *Інтелектуальний капітал*. 2002. № 1. С. 16–27. URL: https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9823/1/intelektualnii_kapital.pdf
10. Василенко Ю. В. Теоретичні аспекти визначення структури інтелектуального капіталу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2016. Вип. 2. С. 160–165.
11. Василик А. В. Інтелектуалізація трудової діяльності в контексті формування та розвитку інтелектуального капіталу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07. Київ, 2009. 23 с.
12. Гусаковська Т. О. Управління інтелектуальною власністю підприємства : дис... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2009. 219 с.
13. Дмитрук В. О., Максимець Ю. В. Сутність категорії «капітал підприємства» відповідно до сучасних досліджень в цій сфері. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.99>
14. Зінов В., Сафарян К. Інтелектуальний капітал як база характеристика вартості бізнесу. *Інтелектуальна власність*. 2001. № 5–6. С. 23–35.
15. Ілляшенко С. М. Сутність, структура і методичні основи оцінки інтелектуального капіталу підприємства. *Економіка України*. 2008. № 11. С. 16–26. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/8549/1/2008_29.pdf
16. Кендюхов О. В. Ефективне управління інтелектуальним капіталом : монографія. Донецьк : ДонУЕП, 2008. 359 с.
17. Круш П. В., Мастюк Д. О. Еволюція теоретичних підходів визначення капіталу підприємства. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2015. № 12. С. 198–206. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/13977/1/31.pdf>
18. Прокопенко І. В., Босак А. О. Сутність і структура інтелектуального капіталу підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку»*. 2016. № 851. С. 82–93.
19. Ситник Й. С. Інтелектуалізація капіталу організації та його структурування. *Формування ринкової економіки*. 2012. Спец. вип. Ч. 1: Стратегічні імперативи сучасного менеджменту. С. 332–342.
20. Турило А. М., Корнух О. В. Теоретико-методологічні засади щодо визначення і сутності економічної категорії «інтелектуальний капітал підприємства». *Вісник КТУ*. 2010. Вип. 25. С. 168–178.

REFERENCES

- Bazylevych, V. D. *Intelektualna vlasnist* [Intellectual Property]. Kyiv: Znannia, 2006.
- Bodnarchuk, A. V. "Ekonomiczna sutnist kapitalu" [The Economic Essence of Capital]. *Oblik i finansy APK*. <https://magazine.faaf.org.ua/ekonomichna-sutnist-kapitalu.html>

- Brooking, A. *Intellectual Capital: Core asset for the third millennium*. London: Thompson International Business Press, 1996.
- Butnik-Siverskyi, O. B. "Intelektualnyi kapital: teoretychnyi aspekt" [Intellectual Capital: Theoretical Aspect]. *Intelektualnyi kapital*, no. 1 (2002): 16-27. https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9823/1/intelektualnii_kapital.pdf
- Dmytruk, V. O., and Maksymets, Yu. V. "Sutnist katehorii «kapital pidpriemstva» vidpovidno do suchasnykh doslidzhen v tsii sferi" [The Essence of the "Enterprise Capital" Category According to Modern Research in This Area]. *Efektivna ekonomika*, no. 5 (2020). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.99>
- Edvinsson, L. "Skandia Navigator". <http://www.intellectual-capital.se>
- Husakovska, T. O. "Upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu pidpriemstva" [Intellectual Property Management of the Enterprise]: *dys... kand. ekon. nauk : 08.00.04*, 2009.
- Iliashenko, S. M. "Sutnist, struktura i metodychni osnovy otsinky intelektualnoho kapitalu pidpriemstva" [The Essence, Structure and Methodical Basis of the Evaluation of the Intellectual Capital of the Enterprise]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 11 (2008): 16-26. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/8549/1/2008_29.pdf
- Kendiukhov, O. V. *Efektivne upravlinnia intelektualnym kapitalom* [Effective Management of Intellectual Capital]. Donetsk: DonUEP, 2008.
- Krush, P. V., and Mastiuk, D. O. "Evolutsiia teoretychnykh pidkhodiv vyznachennia kapitalu pidpriemstva" [The Evolution of Theoretical Approaches to Definition of Enterprise Capital Essence]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI»*, no. 12 (2015): 198-206. <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/13977/1/31.pdf>
- Prokopenko, I. V., and Bosak, A. O. "Sutnist i struktura intelektualnoho kapitalu pidpriemstv" [The Essence and Structure of Intellectual Capital of Enterprises]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Seriiia «Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku»*, no. 851 (2016): 82-93.
- Rodov, I., and Leliaert, P. "FiMIAM: Financial Method of Intangible Assets Measurement". *Journal of Intellectual Capital*, no. 3 (2002): 323-336. DOI: <https://doi.org/10.1108/14691930210435642>
- Stewart, T. A. *Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations*. Crown Business, 1998.
- Sullivan, P. H. *Value-driven Intellectual Capital: How to Convert Intangible Corporate Assets into Market Value*. Wiley, 2000.
- Sveiby, K.-E. "Methods for Measuring Intangible Assets". 2009. <https://www.sveiby.com/files/pdf/intangible-methods.pdf>
- Sytnyk, I. S. "Intelektualizatsiia kapitalu orhanizatsii ta yoho strukturuvannia" [Intellectual Potential as Factor of Intellectualization of Systems Management Enterprise]. *Formuvannia rynkovoï ekonomiky, special issue. Part 1: Stratehichni imperatyvy suchasnoho menedzhmentu* (2012): 332-342.
- Turylo, A. M., and Kornukh, O. V. "Teoretyko-metodolohichni zasady shchodo vyznachennia i sutnosti ekonomichnoi katehorii «intelektualnyi kapital pidpriemstva»" [Theoretical and Methodological Principles Regarding the Definition and Essence of the Economic Category "Intellectual Capital of the Enterprise"]. *Visnyk KTU*, no. 25 (2010): 168-178.
- Vasylenko, Yu. V. "Teoretychni aspekty vyznachennia struktury intelektualnoho kapitalu" [Theoretical Aspects of Determining the Structure of Intellectual Capital]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia «Ekonomika»*, no. 2 (2016): 160-165.
- Vasylyk, A. V. "Intelektualizatsiia trudovoi diialnosti v konteksti formuvannia ta rozvytku intelektualnoho kapitalu" [Intellectualization of Labor Activity in the Context of Formation and Development of Intellectual Capital]: *avtoref. dys... kand. ekon. nauk : 08.00.07*, 2009.
- Zinov, V., and Safarian, K. "Intelektualnyi kapital yak bazova kharakterystyka vartosti biznesu" [Intellectual Capital as a Basic Characteristic of Business Value]. *Intelektualna vlasnist*, no. 5-6 (2001): 23-35.